

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI EPONIMLARNING LISONIY
XUSUSIYATLARI TADQIQI

Azimova Anisa Abroriddinovna

Termiz davlat universiteti 2-bosqich tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi eponimlarning paydo bo'lishi, ularning lingvistik xususiyatlari, semantik funksiyalari va madaniy belgilarini taqqoslovchi tahlil qilish asosida tadqiq etiladi. Eponimlar — ma'lum bir shaxs nomidan kelib chiqqan atamalar bo'lib, ular orqali tarixiy, ilmiy, madaniy va ijtimoiy kontekstlarni aks ettirish mumkin. Maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi eng ko'p ishlatiladigan eponimlar, ularning morfologik tuzilishi va funksional imkoniyatlari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *eponim, lingvistika, semantika, morfologiya, toponim, antropim, madaniy tafakkur, taqqoslovchi tahlil.*

Kirish

Til taraqqiyotining muhim jihatlaridan biri — yangi so'zlarning paydo bo'lishi, ularning shakllanish manbalaridir. Shunday lingvistik birliklardan biri — eponimlardir. Eponimlar — shaxs nomidan olingan nomlardir va ular ko'pincha kasb-hunar, geografik joylar, kasalliklar, ixtirolar, kiyim-kechak, ovqatlar, o'simliklar va hayvonlar nomi sifatida paydo bo'ladi. Masalan, ingliz tilidagi *Sandwich* — Jon Montagu, Sandwich grafining nomi bilan bog'liq, o'zbek tilidagi *Alpomishona jasorat* esa eponimiy ifodaning ifoda vositasi sifatida xizmat qiladi.

Eponimlarning turlari va ularning o'ziga xosliklari

Ingliz tilida:

Ingliz tilidagi eponimlar ko'p hollarda quyidagi sohalarda keng qo'llaniladi:

1. Tibbiyotda: Alzheimer (Alois Alzheimer), Parkinson (James Parkinson).
2. Geografiyada: America (Amerigo Vespucci), Columbia (Christopher Columbus).
3. Moda va kiyim: Cardigan (Earl of Cardigan), Wellington boots (Duke of Wellington).
4. Fan va texnologiya: Ohm (Georg Ohm), Watt (James Watt).

Ushbu eponimlar ko'pincha morfologik o'zgarishga uchraydi: *to boycott* (Charles Boycott), *pasteurization* (Louis Pasteur) kabi.

O'zbek tilida:

O'zbek tilida eponimlar son jihatdan ingliz tilidagiga nisbatan kamroq bo'lishiga qaramasdan, ularning milliy-madaniy konnotatsiyasi kuchliroqdir:

1. Folklor va adabiyot asosida: Alpomysh, Go'ro'g'li, Rustam.
2. Tarixiy shaxslar nomidan: Temuriylar davrini ifodalovchi *Temuriylar madaniy merosi*, *Boburiy uslub*.
3. Joy nomlari asosida hosil bo'lgan atamalar: Samarqand naqshi, Buxoro ipaklari.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

O'zbek tilidagi eponimlar ko'pincha etnonim, toponim yoki tarixiy shaxslar asosida shakllanadi va ko'proq sifatlanuvchi birlik sifatida xizmat qiladi: *Boburiy ruhi, Temuriy jasorat, Alpomishona kuch*.

Taqqosloviy tahlil

Mezon	Ingliz tili	O'zbek tili
Manba	Asosan Yevropa tarixiy shaxslari	Milliy qahramonlar, adabiy obrazlar
Qo'llanish doirasi	Keng (ilm, tibbiyot, texnika, moda)	Asosan tarix, madaniyat, adabiyot
Morfologik xususiyat	Fe'llarga, otlarga aylanishi mumkin	Ko'proq sifatlovchi birliklar shaklida
Ma'nodagi barqarorlik	Yuqori	Ko'pincha kontekstga bog'liq
Tarjimaning qiyinchiligi	Ko'pincha aynan tarjima qilinadi	Ko'pincha izohli tarjima talab etiladi

Xulosa

Eponimlar — tilning tarixiy-madaniy boyligidir. Ingliz va o'zbek tillaridagi eponimlar ularning madaniy xotirasi va xalq tafakkurining o'ziga xos jihatlarini yoritib beradi. Ingliz tilida eponimlar ko'proq universal va funksional bo'lsa, o'zbek tilida ular milliy-madaniy qiymatga ega. Tilshunoslikda eponimlarni o'rganish til va madaniyat aloqalarini anglashda muhim manbadir. Tarjima jarayonida esa ularning ma'no qatlamlarini chuqur anglash va izohlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ismatullayeva, N. R. (2013). Texts of Lectures in the Subject of Synchronous Translation. *Tashkent SIOS, Department of Translation Theory and Practice Tashkent*, 2013-55 p.
2. Ismatullayeva, N. R. Translation of phraseological units in Chinese and Uzbek languages. In *Scientific research of the SCO countries: synergy and integration (International conference)*. Beijing, PRC, June (Vol. 24, pp. 45-50).
3. Khudoyorovich, K. K., Rasuljanovna, I. N., Khalmuratovna, R. Z., & Eshkobilovna, K. D. (2020). The Issues of Word Choice in Fiction Translation. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(04).
4. Ismatullayeva, N. R. (2020). Probability Prediction Strategy In Simultaneous Interpretation. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 1(01), 1-6.
5. Ismatullayeva, N. R. (2024). THE IMPORTANCE OF TRANSLATION SEMANTOGRAPHY IN INTERPRETER TRAINING. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 5(06), 5-9.

